

Odin Teatret

A Character that Cannot Die

EN FIGUR, SOM IKKE KAN DØ

Nordisk Teaterlaboratorium - Odin Teatret

Særkærparken 144, 7500 Holstebro, Danmark

odin@odinteatret.dk

+45 - 97424777

<https://odinteatret.dk/>

ODIN TEATRET

EN FIGUR, SOM IKKE KAN DØ

En biografi om Mr Peanut

Tilegnet Marco Donati, Mette Jensen og Velda Noli

Af og med **Julia Varley**
Film ved **Claudio Coloberti**
Instrueret af **Eugenio Barba**

Video og fotos fra Odin Teatrets Arkiv af: Tommy Bay, Fiora Bemporad, Claudio Coloberti, Exe Christoffersen, Chiara Crupi, Tony D'Urso, John Dinesen, Francesco Galli, Edgar House, Torben Huss, Else Marie Laukvik, Egidio Luisi, Jan Rűsz, Rina Skeel, Peter Sykes, Torgeir Wethal

**Døden præsenterer Mr Peanut,
en figur, som igennem 50 år har deltaget
i mange af Odin Teatrets forestillinger.
Mr Peanut afslører sin hemmelighed:
Hun/han kan ikke dø, kun skifte form.
Hun/han gennemgår en række mutationer
gennem danse, digte, fotos og film,
hvor møder, rejser, eventyr og
et langt livs landskaber bliver levende igen.**

Nordisk Teaterlaboratorium / Odin Teatret Produktion.
Holstebro, Danmark, 2019

Om forestillingen

EN FIGUR, SOM IKKE KAN DØ

En biografi om Mr Peanut

Døden er svinget på vejen. At dø er blot ikke at blive set. Jorden er gjort af himmel. Ingen fór nogensinde vild. Alt er sandhed og overgang.

Fernando Pessoa

Kærligheden og Døden er de to mest ekstreme erfaringer i vores liv. De omfavner hinanden og minder os om, at digterne kalder højdepunktet i kroppenes favntag for 'den lille død'.

Hvor bor Døden, når vi ikke ser den? I os selv? Er vores krop dens krop? I hvilke skikkelser og former viser den sig for os? Kan Døden forføre os? Få os til at le? Kan Døden blive forelsket og få os til at blive forelskede? Hvilken sandhed opstår, når vi møder den?

Teater er vision: En forestilling stræber efter at vise det usynlige. *En figur, som ikke kan dø* forestiller sig og får Mr Peanuts fødsler, eventyr, dødsfald og genopstandelser til at blive virkelige, figuren, som har et dødningshoved, og som har været med i Odin Teatrets forestillinger i mere end 40 år. Ofte i hovedrollen.

Forestillingen er skuespillerens kærlighedserklæring til den skikkelse, hun har givet liv. I larmende gader så vel som i stille rum viser Julia Varley os Mr Peanuts mange groteske, tragiske, men også meget levende inkarnationer - forvandlinger under hendes rejse rundt på denne planet.

Teaterscener, danse og uddrag fra film viser skiftevis begivenheder fra fortiden og visualisere den fremtidige virkelighed, som venter os. Kernen i denne virkelighed er en dans af modsætninger, hvor smerte og fravær inkluderer ømhed, poesi og genskabelse.

Foto: Tommy Bay

SCENARIO

- Scene 1 Mr Peanut byder tilskueren velkommen
- Scene 2 Livet er ikke en vittighed
- Scene 3 Fange sommerfugle, kæmpe med Døden
FILM: : “Jeg er lige rundt om hjørnet”
- Scene 4 Erotisk drøm
- Scene 5 Dans med mig, til vores kærlighed hører op

Foto: Rina Skeel

Julia Varley

MR PEANUTS LIV I TEATRET

Mr Peanut er en arketypisk figur, der er blevet til på Odin Teatret. Han er en skikkelse, som ikke kan dø. Hans dødningehoved identificerer ham med Døden. Han blev født langsomt, men det var, som om han altid havde eksisteret. Mr Peanut har antaget forskellige former. Han har været klædt på som en kvinde og som en mand. Han har deltaget i mange af Odin Teatrets forestillinger.

Mr. Peanut har befundet sig 200 m under jorden i en walisisk mine. Han er gledet på sneen i Sverige, har danset i Hamborgs havnekvartier og med "Feste dell'Unitás" militante kommunister i Italien, med aktivister fra chilenske *poblaciones*. Han blev voldeligt angrebet af en rædselsslagen kvinde i Oslo, og han har grundlagt en klub i Wales med børn, som går på stylvter som ham. Han har spillet fodbold i Montevideo, redet på en elefant i München, lært børns lege på Yucatans strande og dér, i sandet, lært at falde og komme på benene igen.

Mr Peanut har besøgt aviser, strande, supermarkeder, biblioteker, kirker, tv-studier, fabrikker, svømmebassiner, hospitaler, lufthavne, stadioner, markeder, skoler, teatre, museer, fængsler, barakker og borgmesterkontorer. I hver by har Mr Peanut stjålet hatte fra politibetjente, briller fra lærere, is fra iskiosker. Han har beundret smukke kvinders bryster, besøgt ambassadører og ministre, magthavere og dem, som lider under magten. Han har spadseret på Brooklyn Bridge i New York, da tvillingetårnene stadig eksisterede, og Berlin var delt af en mur.

Mr Peanut blev født i 1976. I begyndelsen var han et højt, tungt skelet, som dansede, mens han hang i luften fra en lang stok. Han deltog i Odin Teatrets første gadeparader. I filmen ser vi ham i bytthandlen, der var organiseret af Santa Marta Social Centre i Milano, hvor jeg, Julia Varley, så Odin Teatrets *Dansenes bog* for første gang og besluttede at følge teatret til Danmark for at lære. Jeg har arbejdet som skuespiller på Odin Teatret siden 1976.

I 1977 satte Tom Fjordefalk, en skuespiller, som gik på stylder, et dødningshoved oven på sit eget hoved. Tom udlånte sin krop til Døden. En af hans første parader foregik på Barcelonas Rambla og i Barrio chino.

Det var Tom, som kaldte sin figur Mr Peanut. Hovedets form lignede en peanut og mindede indirekte om en rig peanutfarmer, som på det tidspunkt var præsident i USA.

Mr Peanut blev en af figurerne i *Anabasis*, Odin Teatrets gadeparade. *Anabasis* berejste verdens gader med kurs mod havet med sin 'hær' af skuespillere. Skikkelser i farverige kostumer stoppede op på pladser og ved gadekryds og præsenterede danse og kampscener til lyden af trommer og trompeter.

Som afslutning på paraden indfangede Mr Peanut sammen med androgynskikkelsen på stylder alle skuespillerne i et stort, sort stykke stof.

Med *Anabasis* har Mr Peanut besøgt mange lande. En af de første rejser gik til Peru i 1978. Han turde begive sig ind i kvarterer i udkanten af Ayacucho i Andesbjergene, hvor turister ikke vovede at komme. Der blev Mr Peanut og hans kammerater kaldt for *gringos gigantes*. Og han hvilte sig foran den klippe, som i Lima førte ned til Stillehavet.

Mr Peanut har et barn: Et lille skelet, som til at begynde med var fæstnet til Silvia Ricciardellis tromme - hun var også med i *Anabasis* - og siden viste sig i armene på Iben Nagel Rasmussen i forestillingen *Millionen*. Senere endnu dukkede det frem af et æg for at danse til rytmerne af Xica da Silva i forestillingen *Ode til fremskridtet*, og endelig kom det op fra en lille kiste i forestillingen *Ave Maria*.

I 1980 skiftede Mr Peanut karakter. For ikke længere at spille på stortromme i *Anabasis*, var jeg, Julia, villig til at udfordre min højdeskræk og prøve at gå på Toms højere stylder. Jeg havde arvet Mr Peanut fra Tom og Mr Peanuts hoved sad nu på mit.

Mr Peanut forandrede sig: Hans lange ben blev udsmykket med fjer, og foruden den sorte kjolejakke fik han nu hvide handsker, en skjorte med stivet bryst og et rødt silkehalstørklæde om halsen. Han begyndte at bruge et lomueur, en kam og en lang stok. Døden vrikkede nu med bagdelen og var legesyg og fræk.

Mr Peanut er ikke Døden for mig, men en skikkelse fuld af liv. At trykke alle børns hænder i Holstebro er en af de erfaringer, som mest har præget min udvikling som skuespiller.

Mr Peanut fortsatte med at rejse rundt i verden. I mere end 40 år har han deltaget i Odin Teatrets byttheandler og blandet sig med *burakumin*, pariaerne, i Osaka og kvinderne i Amsterdams *red light*-kvarterer.

Han købte souvenirs på markedet i Guadalupe i Mexico og samlede penge ind sammen med gadebørn i Bogotá.

Og når de, stadig i Colombia, så ham komme tilbage til Raquira, hvor Odin Teatret havde lavet en byttheandel nogle år tidligere, troede de, at det var ham, som havde fremkaldt regnen den dag, og de bragte ham offergaver: Guavaer og avocadoer.

I Caracas i Venezuela deltog Mr Peanut i en byttheandel foran byens fængsel. De indsatte så til fra vinduerne, og ved afslutningen af forestillingen kastede de beskeder ud, så de kunne blive bragt til deres familier. Fængslet syntes overfyldt: Mange ansigter betragtede os fra det samme vindue.

I Montevideo i 1986 blandt Ansina Pladsens ruiner i den gamle, sorte bydel, dansede Mr Peanut sin første striptease til candombetrommernes rytme og forvandlede sig fra en mand i kjole og hvidt til en kvinde, som dansede i et farvet miniskørt. Vi kom nogle få år senere tilbage for at lave endnu en byttheandel og senere igen, men nu var pladsen blevet til et beboelseskvarter, og der var ikke længere plads til teater.

I Salvador de Bahia underholdt Mr Peanut sig med Augusto Omolú og hans *orixá*-dansen, religiøse danse af afrikansk oprindelse. Nogle få år senere blev Augusto skuespiller på Odin Teatret.

Tony D'Ursos fotos viser Mr Peanut, udstyret med et hjerteformet brød, der nærmer sig Moneda præsidentpaladset i Santiago, hvor Salvador Allende var død. Det var i 1988 og general Augusto Pinochet havde stadig magten i Chile. Politiet trak af med mig ved håret, endnu med stylerne på, til et 'salatfad'.

Den danske ambassade og en af vores organisatorer, Rebeca Ghigliotto, en berømt, chilensk skuespiller, greb senere ind, opsat på at få Mr Peanuts kostume og hoved tilbage, så det ikke skulle forblive i Chile til evig tid.

I 1983 var Odin Teatret i New York med forestillingen *Brechts aske*, inviteret af teatret La Mama. På frimorgener besøgte Mr Peanut Central Park for at hilse på statuen af H. C. Andersen. Han blev bryskt stoppet i East Village af en betjent, som bare ville have et foto af ham. Han gik rundt i gaderne omgivet af skyskrabere, som lignede katedraler og blev rystet på Brooklyn Bridge gennem bilernes vibrationer, som i høj fart kørte af sted nedenunder.

Vi var med på den berømte Plaza de Mayo i Buenos Aires i en demonstration mod et nyt militært kupforsøg i 1987. Militæret ville undgå retsforfølgelser for de forsvindinger, de stod bag, under diktaturet. Mr Peanut bar et improviseret skilt, hævet over et hav af folk. Det var lavet af trommeskind og dekoreret med et "Olvido?" (Glemsel?).

Vi ankom i en bus uden døre til Havannas psykiatriske hospitals stadion til en byttehandel med patienter og en gruppe børn. Mr Peanut opførte sin dans fra forestillingen *Ode til fremskridtet*.

Hvert tiende år, fra 1978 til 2018, har Mr Peanut besøgt Ayacucho, byen i Andesbjergene, der var epicentret for krigen mellem den peruanske hær og Den Lysende Sti. Ved hvert besøg var det en tradition at tage et gruppefoto foran monumentet af general Sucre. Efter besøget i 1998 var jeg nødt til at tilstå, at mine ben ikke længere kunne bære stylernes vægt. Derfor opgav Mr Peanut sin traditionelle højde, og fra det øjeblik har han deltaget i mange af Odin Teatrets forestillinger til fods. I 2018 faldt borgmesteren i Ayacucho på knæ foran Mr Peanut og lovede, at byen altid ville byde ethvert teatergruppemøde velkomment.

I 2004 fejrede vi Odin Teatrets 40 års jubilæum i Holstebro. Mr Peanut, i spidsen for de mange gæster, der alle holdt fast i et reb, ledte vejen frem til rådhuset for at deltage i en bryllupsceremoni mellem Odin Teatret, personificeret af Trickster i bryllupskjole, og byen, personificeret af borgmesteren. Mr Peanut havde ikke regnet med, at det var så hårdt at trække 50 mennesker, der holdt fast i et tov, af sted i regnen.

I årevis var Mr Peanut den identitet, som jeg både kunne afsløre mig i og skjule mig bag. I min første soloforestilling, *Slottet i Holstebro*, valgte jeg Mr Peanut til at tale for mig. Til sidst var det ham, som tvang mig til at tale. Derfor er jeg med ham i dialog med mig selv. I den første version af denne forestilling, lavet i 1990, var Mr Peanut på styler. I 1999, i en anden version, der var beregnet til et mindre rum og uden styler, skrev jeg:

Kære Mr Peanut,

Nu, efter at have været en gigant, ligner du en dværg i dine afkortede bukser. Med alderen, i stedet for at vokse, bliver vi mindre. Vi fandt sammen et stykke koral i havet: "Koraller af hans ben er skabt." Af hans og hendes. Vores ønske er gået i opfyldelse: Pigen i hvid kjole og manden i kjole og hvidt med et skelethoved er nu en og samme person. I det hemmelige rum i Slottet i Holstebro 2 er vi forenede som aldrig før.

Kærlige hilsner, Julia

Fotos: Tommy Bay

Doña Musica er en af mine andre figurer, som stadig er med mig i dag. Det lykkedes Mr Peanut at slippe ind i hendes have og blive en af sommerfuglene i slutscenen af *Doña Musicas sommerfugle*, en forestilling, der blev til i 1997.

I 1989 fejrede Odin Teatret sit 25 års jubilæum ved at takke byen Holstebro, som havde budt de fremmede skuespillere velkomne i 1966. Siden 1989 organiserer vi, hvert andet eller tredje år, en festuge, der består af ni dages og ni nætters vedvarende teatraliseringer af byens hverdagsliv. I 1991 fik teaterinstruktøren, Kirsten Dehlholm, bygget en båd på taget af et supermarked til festugen med titlen "De danske Columbus". Ved festugens afslutning blev båden begravet i byens park, Anlægget, og et træ blev plantet ovenpå. Mr Peanut og Teatro tascabile di Bergamo overværede ceremonien. I 2005-festugen, der hed "Aldrenes pragt", opdagede Mr Peanut, hvordan han kunne skifte fra et rødt kostume til kjole og hvidt og derfra til at blive en hvid brud. I festugen i 2017, "Det vilde Vesten - rødder og skud", slog Mr Peanut sig sammen med kentaurerne fra Théâtre du Centaure fra Marseille.

Mr Peanut er altid klar til at møde op ved de mest forskellige lejligheder for at repræsentere Odin Teatret og byde dem velkomne, som kommer og besøger os.

Odin Teatrets 50 års jubilæum blev fejret i festugen i 2014. Festugen hed "Fremtidens ansigter - fantasmer og fiktioner". Mr Peanut bar et kostume i tyrolerstil. Han var en del af Merkurfamilien sammen med Deborah Hunts, Carolina Pizarros og Francesca Palombos maskefigurer og Fabio Buteras marionetdukker. Vi havde sat fremtiden til salg.

Mr Peanuts mest komplekse forestilling er Ave Maria, der blev skabt i 2012: En ceremoni, udført af Døden, for at mindes den chilenske skuespiller, María Cánepa. Det hele begyndte med *Killing Time - 17 Minutes of Mr Peanut's Life*, der var en udfordring for at finde nye måder at

optræde på for en skikkelse, som allerede havde prøvet alt. Mr Peanut begyndte som en træet bonde, der kommer hjem med sin afgrøde og afsluttede forestillingen som Jomfruen og barnet, der holder en lille hest i stedet for et scepter.

I *Ode til fremskridtet* leder Mr Peanut "det skjulte folk", alfer, som i sidste ende må give op over for en jæger og hans ufejlbarlige skydevåben. Selv Mr Peanut - Døden - bliver nødt til at foregive at dø for at genopstå i den næste forestilling.

Theatrum Mundi er et ensemble af dansere, skuespillere og musikere i ISTA, International School of Theatre Anthropology. I slutningen af hver ISTA-session præsenterede Theatrum Mundi en forestilling, bestående af scener fra forskellige traditioner, hvor Mr Peanut spillede flere roller. At være sammen med asiatiske og afrobrasilianske masker, skuespillere, musikstykker, rytmer, figurer og danse bidrog betydeligt til at gøre Mr Peanuts historie rig.

I *Ego Faust* assisterede Mr Peanut Kanichi Hanayagi i hans *hikinuki*, det pludselige skift af kostume fra en rød kimono til en hvid, som kommer, efter at Margarete har slået sit nyfødte barn ihjel.

En slutbanket og en invasion af "monstre" præsenterede den scene, der ligger tættest på Mr Peanuts hjerte. Jeg valgte denne scene for at afslutte historien om skikkelsen, som ikke kan dø: Transformationen af Døden til et nyfødt barn i armene på en kvinde ved fødderne af en indisk danser, Sanjukta Panigrahi.

Sanjukta afsluttede sin frigørende Moksha-dans med at svaje ganske let. Jeg kiggede op på hende for at se, hvordan hun, mens hun skælvede, viste det hvide i sine øjne. Det var, som om hendes sjæl havde forladt kroppen for at vække genklang i tilskuernes erindring og hos det lille barn, der smilede i mine arme.

TILSKUERENS RISIKO

Rette opmærksomheden mod det uforklarlige: Her er en af teatrets retfærdiggørelser.

De døde fylder altid meget. De vokser pludseligt, befolker huset, invaderer vores sind, giver vores handlinger retning: Mennesker og ideer, idealer og overbevisninger, illusioner og sikkerheder. Så mange døde lever i os!

De døde vågner op i teatret, de synger, danser, bringer fortiden til live, som er dit nu og din fremtid. Som tilskuer er det tid til at genopdage substansens ekstreme lethed, som en fugl, der glider gennem luften: En bevægelsesløs bevægelse.

Vær tillidsfuld og lad dig vugge af deres skrækhistorier, poesi og hæslighed. Vær stærk, luk din forståelses øjne og forstærk dine sansers og hukommelsens.

Gå ind i forestillingen som en jæger, der lokker et bytte i baghold, parat til at kaste sig over det.

Pas på: Det er byttet, som forfølger dig.

Udbyttet af jagten kommer ikke an på intelligens eller viden.

Resultatet er betroet din evne til at give afkald på forståelse. Lad dine sansers hukommelse opdage en intim forbindelse med stilheden i dig selv. Bag sløret af historier, grib fiktionens liv og føl dens ånde:

Bevægelser elsker-hader hinanden;

Rum opløses i billeder og ekkoer;

Tid sammenflettes med disharmoniske rytmer;

Samtidighed og fremdrift er siamesiske tvillinger,

uforudsigelige gestus og et blik forstyrrende gennemsigtighed.

Gennemlev, som tilskuer, den samme bæven som dit bytte, som skubber dig ind i en fiktiv skov, hvor stierne fører andre steder hen. Den eneste sikkerhed er jagtens nyttesløshed, hvor du risikerer at møde dig selv og nydelsen ved uforståelighed.

Enorm er anstrengelsen ved at være nødt til at betyde noget. Forestillingens sorte udstråling er ikke en gåde, men et mysterium. Som liv. Hvad du ser, er gjort af det usynlige. Det, der er mærkbart, har et skjult skelet.

Følelse varer kortere end hukommelse. Spild den ikke på ord, stumme som sne.

Skuespillerne er bier, som bærer pollen fra et sår til et andet. I teatret skulle det altid sejre, som er menneskeligt: tilskueren.

Foto: Fiora Bemporad

ODIN TEATRET - NORDISK TEATERLABORATORIUM

Nordisk Teaterlaboratorium - Odin Teatrets aktiviteter omfatter: Odins egne produktioner, der bliver præsenteret i Holstebro, i Danmark og i udlandet; 'byttehandlert' med forskellige miljøer i Holstebro og andre steder; organisation af teatergruppemøder; værtskab for andre teatergrupper og ensembler; undervisningsaktiviteter i Danmark og i udlandet; den årlige Odin Uge Festival; udgivelse af tidsskrifter og bøger; produktion af didaktiske film og videoer; forskning i teaterantropologi på sessioner i ISTA (International School of Theatre Anthropology); periodevise opførelser af forestillinger med det multikulturelle Theatrum Mundi Ensemble; samarbejde med CTLS, Center for Teaterlaboratiestudier under Aarhus Universitet; Holstebro Festuge; Transitfestival hvert tredje år beregnet for kvinder i teatret; årlig NTL Festival; OTA, Odin Teatrets Arkiv, der fungerer som Odin Teatrets levende hukommelse; WIN, Workout for Intercultural Navigators; kunstnere på arbejdsophold; koproduktioner; børneforestillinger, udstillinger, koncerter, paneldiskussioner, øvrige kulturelle initiativer og samarbejdsaktiviteter i Holstebro og omgivende region.

Odin Teatrets aktiviteter som laboratorium siden 1964 har resulteret i opbygningen af et professionelt og forskningsmæssigt miljø, der er karakteriseret af tværfaglige aktiviteter og internationalt samarbejde. I ISTA (International School of Theatre Anthropology) har forskningsområdet siden 1979 udviklet sig til en scenekunstlandsby, hvor skuespillere og dansere mødes med forskere for at sammenligne og undersøge det tekniske grundlag for scenisk nærvær. Et andet aktivt område er Theatrum Mundi Ensemblet, som siden begyndelsen af 1980'erne har præsenteret forestillinger med en permanent kerne af kunstnere fra mange professionelle traditioner. Med Nordisk Teaterlaboratorium som fællesbetegnelse udvikler yngre kunstnere og grupper, som har en tæt relation til Odin Teatrets historie og erfaringsgrundlag, deres kunstneriske selvstændighed i forbindelse med arbejdsophold på teaterlaboratoriet, koproduktioner og lokale aktiviteter.

Odin Teatret har indtil i dag skabt 79 forestillinger og optrådt i 66 lande i mange forskellige, sociale sammenhænge. Gennem disse erfaringer er der vokset en særlig Odin-kultur frem, som er baseret på kulturel forskellighed og 'byttehandelsprincippet': Odins skuespillere præsenterer sig selv med deres arbejde for et specifikt miljø, som til gengæld svarer med sange, musik og danse, der kommer fra deres egen, lokale kultur. En byttehandel er en udveksling af kulturudtryk og giver indsigt i hinandens udtryksformer. Den er en social given og tagen, som nedbryder fordomme, sproglige barrierer og forskelle i tankegange, synspunkter og væremåder.